

1898. 803 ^B

[Verf.: Daniel Ernst Jablonski.]

JURA

&

LIBERTATES

Disfidentium

In

Religione Christiana,

In

Regno Poloniae, & M. D. Lithuaniae,

Ex Legibus Regni

& aliis Monumentis authenticis,

excerpta,

Anno Christi 1708.

1910 7 822

BEROLINI,

Ex Typographia Regia.

Her 5346

4°

K

Ex Typographia Regia
BEROLINAE

§. I.

Renascente in Orbe Christiano, *S. Evangelii* 1517.
Luce, statim in diversis etiam locis Regni Poloniæ hæc reformata propullabat Doctrina, & quidem eo cum successu, ut non tantum ex Ordine Equestri plurimi, sed & ex Senatorio non pauci, in Bonis & Ditione quisque sua, per Ministros rite vocatos Sacra secundum Evangelium reformata, liberrimè exercuerint.

§. 2.

Utque Doctrina sua clariùs omnibus innotesceret, an. 1564. 1564.
in Comitibus Warfawiensibus Evangelici Reformati CONFES-
SIONEM suam typis exscriptam SIGISMUNDO AUGUSTO
obtulerunt, qui & Confessionem approbavit, (a) & omnes ei sub-
scribentes in Regiam Protectionem suscepit, *Petricoviciæ*, an. 1564.
die 31. Octobris; respiciens haud dubiè ad *Pacem Religionis* pauld
ante in Imperio, *Transactione Passaviensi* inter Romano-Catho-
licos & Augustanæ Confessioni addictos Status Imperii initam, &
postea in Comitibus Augustanis, an. 1555. Decreto *Ferdinandi Imp.*
promulgatam.

§. 3.

Inde per sexennium *Synodis* passim liberè habitis, tandem 1570.
an. 1570. *Synodum Generalem* seu *Nationalem*, *Sandomiriæ*, celebra-
runt, in eaque CONSENSUM MUTUUM, inter Augustanos &
Reformatos stabiliverunt, cum Approbatione & Subscriptione
plurimorum tam ex Senatu (b) quam Equestri Ordine, Evange-
licam Doctrinam professorum: prout hoc Acta Synodi typis ex-
scripta & per Europam vulgata, abundè testantur. Ibidem etiam
Confessionem conscripserunt, tam *Augustanæ* quam *Sue* ante sexen-
nium exhibitæ conformem, eamque Sigismundo Augusto Regi,
primum Scripto obtulerunt, postea Impressam dedicaverunt, ab
Ipso clementissimè susceptam. Atque hoc pacto per universum
Poloniæ Regnum Religio Evangelica liberrimè effloruit, altasque

A 2

qua-

(a) Vid. Regenvolsk. Hist. Slav. p. 63. item Joh. Lætus Hist. Univers. Edit.
Lugd. p. 571. Lips. p. 390.

(b) Inter quos *Palatinus Cracoviensis*, *Palatinus Sandomiriensis*, *Palatinus Posna-
niensis*, *Palatinus Russiæ*, *Castellanus Gnesnensis*, &c.

1570.

quaquaverfum radices egit, cum (teste *Piasccio* (c) non solum Rex ipse huic Religioni faveret, sed & Senatus Regni majore parte ex Evangelicis constaret, & ipsi Ecclesiastici Senatores nutare inciperent. Unde in Civitatibus etiam Regiis, Ecclesiariis, Scholarum & Cæmiteriorum Libertate Evangelici passim gaudebant, Privilegiis Regiis muniti; quorum duo speciminis loco exhibere, ab hoc loco non fuerit alienum:

Priore Evangelicis Cracoviensibus Hortus Urbi adjacentis in Usum Cæmiterii conceditur, tenore sequenti:

SIGISMUNDUS AUGUSTUS, D. G. Rex

Polonie, &c. &c.

Significamus presentibus Literis nostris Universis & singulis quorum interest, Quod Nos precibus nonnullorum Consiliariorum Nostrorum inclinati, pro Christianis hominibus profitentibus Dogmata & Institutiones Venerandi olim Patris, Johannis Calvinii, Cracovia & extra muros Cracoviae ubilibet degentibus, de Benignitate Nostra Regia, Hortum antiquitus *Seifridowski dictum, Cleopardie, extra mœnia Civitatis Cracoviae, ultra Portam Divi Nicolai, inter vias publicas versus Prosoviã tendentes, prope Gymnasium Sagittarium, alias Strzelnica, situm, pro humanis seu sepeliendis mortuorum hominum corporibus predictæ Institutionis seu Religionis Christianæ, & ad Cæmiterium ipsorum, tanquam Locum Publicum & Sacrum, muroposito circumducendi atque ornandi, consentimus, predictum hortum ab omnibus & singulis oneribus, tam Nostris quam Civilibus, quàm etiam Contributionum Publicarum libertandum & eximendum, prout libertamus & eximimus presentibus, perpetuis temporibus, more & consuetudine aliorum Cæmiteriorum antiquitus in Regno Nostrò erectorum & sitorum, harum testimonio Literarum, quas manu nostra propria subscripsimus, & sigillo nostro obsignari jussimus. Datum Lublini in Conventu Regni Generali, 8. Aug. an. Dom. 1569, Regni verò Nostrì 40.*

SIGISMUNDUS AUGUSTUS Rex mp.

Poste.

(c) Episcop. Premysl. in Chronico Polon. edit. Cracov. p. 48. 49. Edit. Amstel. p. 41. Sic *Stanisl. Lublinski* Episc. Plocensis ex ore *Matthiæ Pstrokonii*, Episcopi Premysliensis refert, circa an. 1560. ita Religionem illam invaluisse, ut Senatus quidem major Pars ex Evangelicis constaret, iidem inter Equestrem Ordinem non quidem numero, sed ad quasvis Functiones obvias dexteritate emmerent, primasque & in privatis & in publicis Consiliis ac Conventibus sibi Partes vendicarent. *Monita Domest.* Edit. Cracov. 1635. 4to. p. 26. 27.

Posteriore Privilegio, iisdem Evangelicis Cracoviensibus, 1572.
 Domus BROG dicta, in ipsa Urbe Cracovia in usum
 Templi & Scholæ conceditur. 2. Maj. 1572.

SIGISMUNDUS AUGUSTUS &c. ut supra.

Significamus presentibus Nostris Literis, quorum interest, universis
 & singulis. Quia Nos considerantes, quæ & quanta mala, maxima
 & florentissima Christiani Nominis Regna & Domina hisce annis
 experta sunt, dum eorum Reges & Principes Opiniones, quæ hoc tem-
 pore diversa de Religione exortæ sunt, opprimere conantur. Ideo
 his tantis totius Christianæ Reip. periculis, quæ cum aliis Regnis,
 tum huic nostro potissimum, propter vicinitatem cum Barbaris com-
 munitibus Christianorum hostibus, imminet; Officii Nostrî existi-
 mamus esse, quieti & tranquillitati Regni Nostrî consulere, & ne ob
 has Controversias de Religione, inflammatis Partium studiis occasio
 aliqua intestinis discordiis, quod Deus avertat, detur, providere;
 cum præsertim, quod Rigor hac in parte non modo inutilis, sed etiam
 perniciosus sit, aliorum Regnorum exemplis, in quibus cum illorum
 prope interitu tantum Christiani Sanguinis frustra effusum sit, edo-
 cti sinus, ac prorsus cernamus, à Deo ipso propter probandam Fide-
 lium Constantiam hac ultima etate mundi tantas de ejus cultu dissen-
 siones permissas esse, ut nullo consilio humano tolli possint: sed Deus
 tantum assiduis votis orandus sit, ut Ecclesiæ suæ periclitanti mise-
 recatur, & omnes errantes ad Unicum verumque suum Orile ipse
 reducat. Quamobrem in hoc Conventu Generali Regni Warsaviæ,
 cum à Consiliariis Nostris infra scriptis cæterisque eorum Religionis,
 oblata esset Confessio Fidei ipsorum Sandomiriæ ab ipsis hoc anno ipso
 1570. publicata, isque urgentibus, inter Statum Spiritualem & Secu-
 larem communis quietis causa, Concordia tractari cæpta esset, nec
 tamen ea ullo modo coire posset, ita ut eam ad alterum Regni Con-
 ventum differri oporteret; Subditi Nostrî Confessionis Christianæ,
 per eosdem præfatos infra scriptos Consiliarios Nostris, summè cum
 instantia supplicarunt Nobis, ut illorum, qui ejus Confessionis essent
 & Communitatis, in Civitate Nostra Cracoviensi Aedes manu con-
 junctâ emere pecuniâ ipsorum, ac in iis Cætus habere, docere, cæte-
 raque eorum Religionis Exercitia tuto, ac Scholastica Studia libere
 obire liceret. Nos pro evitando majori ac graviori Regni Nostrî
 incommodo, Consensum Nostrum Regium ad dictam Domum emen-
 dam, & emptam possidendam, habendam, utendam, frequentan-
 dam, ac in quosvis usus manu conjunctâ, prout melius illis & com-
 modius videbitur, convertendum, præbendum, ac dandum iisdem
 duximus, damusque ac præbemus Literis hisce Nostris permittentes

B

cis

1572. *eis Liberum Exercitium Religionis eorum, in dicta Domo, Impedimento ac Contradictione cujusquam non obstante; ac eosdem universos & singulos eorum sub Protectionem ac Salvum Conductum Nostrium Regium à vi & potentia quarumvis Personarum cujuscunque Status, Conditionis & Præminentie forent, recipientes, & à Jurisdictione quorumvis Officialium ac Tribunalium Spiritualium ac Secularium Regni Nostri eximentes, ita, ut occasione hujus Doctrinae & Exercitii ipsorum Religionis, in jure nullo vocari ac citari possint, nec vocati ac citati respondere teneantur, aut propterea ullâ penâ à Judicibus ac Officialibus Spiritualibus & Secularibus, aut à quibusvis aliis hominibus injuriâ, contumeliâ quavis afficiantur, sub Pœnis in Violatores Literarum Salvi Conductus Nostri, Legibus & Statutis Regni sancitis & promulgatis. Mandantes Pro-Consulis, Consulibus, Advocato, Scabinis Civitatis Nostre Cracoviensis p. t. existentibus, ut Recognitionem Venditionis, Donationis, aut Resignationis ac traditionis, possessionis, emtionisque, acceptationis & alia que vel in re vel Consuetudinibus pertinebunt, Actorum libros ad ea inferenda & Officiales Ministros dictæ Civitatis ne denegent, sub penâ decem millium Aureorum Ungaricorum, quorum pars una media fisco Nostro, altera Parti cedat. Denuntiamus præterea hoc Omnibus ac Universis, quorum interest, nominatim vero Dignitariis, Officialibus Palatinatus Cracoviensis, cæterisque supranominatis, Episcopo, Castellano, Palatino, Capitaneo, Magno Procuratori Arcis Cracoviensis, Judici, Sub-Judici ac Cæteris omnibus, Pro-Consuli, Consulibus, Advocatis, Scabinis, toti que Communitati Terræ vel Civitatis Cracoviensis: Mandantes Omnibus, Universis & Singulis, ut præfatos Subditos Nostros dictæ Confessionis, juxta hæc Literas Nostras cum earum omnibus ac singulis Conditionibus, Articulis, Punctis, conservent & conservari curent. Insuper ratione damnorum, injuriarum, violentiarum prædictæ Domus (cum jam possessionis dictæ Communitatis erunt) de omnibus ac singulis, cujuscunque Status ac Conditionis hominibus promptam ac sufficientem Justitiam, quorum intererit, eidem Communitati, prout aliis Subditis Nostriis, administrent. Quas quidem Literas Nostras ac Conclusionem Concordiæ inter Status, Spiritualem & Secularem, in Comitibus proxime sequentibus, & situm coiri non poterit, quovis præterea futuro tempore faciendam robur obtinere volumus. In cujus rei fidem Literis hæc Sigillum Nostrium appendi jussimus. Datum Varsaviae in Conventionem Regni, presentibus ac supplicantibus Consiliariis Nostriis &c. Die 2. May, Anno Domini Millesimo quingentesimo septuagesimo secundo. Regni verò Nostri Quadragesimo Tertio.*

Valentinus Dembinski, Reip. Cancellarius.

Utrumq; hoc Privilegium confirmavit **STEPHANUS Rex.**

Post obitum Sigismundi Augusti, facta est CON- 1573.
FOEDERATIO GENERALIS OMNIUM ORDINIUM REGNI, Warfawiae an. 1573, in Januario. In hac quam sollicitè Libertatibus Civium non in Secularibus tantum, sed & in Spiritualibus cautum fuerit, ostendunt verba in Volumine *Constit. Regni*, pag. 208. 209. 210.

Nos Senatores Regni, Spirituales & Seculares, nec non universus Ordo Equestris, & reliqui Status unus & indivisa Reipublica Polonica &c. . . Notum facimus universis & singulis, ad perpetuam rei memoriam. Quod, tempore hoc periculoso, sine Rege & Domino existentes, in Conventu isto Warsaviensi, omnes diligentem in id curam impenderimus, quæ ratione, exemplo Predecessorum Nostrorum, Pacem internam, Justitiam, Ordinem, Defensionemque Reipublica procuraremus & conservaremus. Eapropter constanti & unanimi Consensu, sanctæque fide, universi Nobis invicem spondemus, nomine totius Reipublica promittimus, & sub Fide, Honore, & Conscientiis nosmet ad sequentia adstringimus. . . . in Regem non consentiendum prius, quam Jura nostra omnia post Electionem illi offerenda, jure jurando confirmaverit . . . imprimis verò jure jurando recipiat, Pacem Universalem, inter DISSIDENTES in Religione conservare & tueri. . . . Quandoquidem autem in hac Republica non parvum reperitur Dissidium in causa Religionis Christianæ; occurrendo ne ea de causa inter Incolas perniciosæ aliqua Seditio oriatur, cujus Exempla in aliis Regnis luculenter videmus, spondemus omnes pro Nobis & Successoribus Nostris in perpetuum, sub Vinculo Juramenti, Fide, Honore & Conscientiis Nostris, ut qui sumus Dissidentes de Religione, Pacem inter nos conservare, & propter diversam fidem, & ritum in Ecclesiis, sanguinem non effundere, neque pœnas imponere, Confiscationis bonorum, Infamiae, Carceris, Exilii; & alicui Superioritati & Officio, ad ejusmodi Processum nullo modo auxilium dare: Quinimo si aliquis illum effundere voluerit, ex ista causa, opponere se omnes tenebimur: Quamvis etiam sub pretextu Decreti, vel Processus judiciarii aliquis hoc voluerit facere. . . . Omnia hæc promittimus invicem, & nomine Posterorum nostrorum constanter observanda, sub Fide, Honore, & Conscientiis nostris. Si verò quis hisce contrariari, & Pacem Ordinemque publicum turbare voluerit, contra eum omnes consurgemus in ejus Destructionem. Actum Warfawie in Conventu Regni Generali. D. 28. Januarii 1573.

1573.

Hæc Confœderatio confirmata fuit in Articulis PA-
CTORUM CONVENTORUM, inter Ordines Regni
& Legatos Henrici Regis d. 16. Maji 1573, ubi dicti Ora-
tores nomine Sereniss. ELECTI recipiunt & spondent :
*Omnia Jura, Privilegia, Libertates . . . . circa Electionem Regis
sui, ex unanimi & concordi omnium Ordinum Consensu sancitas, in-
tegrè & inviolabiliter eum servaturum, atque etiam Juramento Cor-
porali confirmaturum &c.* Vol. Constit. p. 226.

In JURAMENTO verò, ab ipso Rege solenniter præ-
stito, & à Successuris Regibus pariter præstando (vid.
Conf. Regni p. 278.) his verbis Libertati Religionis
Evangelicæ cavetur :

*Ego Henricus . . . spondeo ac sanctè juro DEO Omnipotenti . . .
quod omnia Jura, Libertates, Immunitates, Privilegia publica &
privata, juri communi utriusque Gentis & Libertatibus non con-
traria, Ecclesiasticas & Seculares . . . . per divos Prædecessores
meos Reges datas . . . ab omnibusque Ordinibus tempore Inter-
regni statutas, mihi oblatas, manu tenebo, observabo . . . Pa-
cemque & Tranquillitatem inter Dissidentes de Religione tue-
bor, & manu tenebo, nec ullo modo, vel Jurisdictione nostra, vel
Officiorum nostrorum, & Statuum quorumvis autoritate quemquam
affici opprimique causa Religionis permittam, nec ipse afficiam, nec
opprimam . . . Sic me Deus adjuvet.* Constit. Regni p. 226. 227.

Hæc Juramento comprehensa, Rex dein post Coro-
nationem *ex superabundanti* (ut ipse loquitur) *solennibus
Literis* confirmavit d. 22. Apr. 1574. vid. Constit. Regni
p. 229.

Porro, Confœderatio illa, & Libertas Religionis Evan-
gelicæ, luculentius confirmata fuit in *Literis Confirma-
tionis Articulorum* Henrico Regi oblatorum & approba-
torum, qui ipsi Articuli Successuris Regibus Cynosuræ
loco futuri erant; (vid. Acta cum *Stephano Electo &c.* in
Constit. p. 253.) ita verò ibi Rex :

*Quandoquidem in hoc illustri Regno Gentis Polonicæ & Lituanicæ,
Ressicæ, Livonicæ &c. non pauci reperiantur Dissidentes in Reli-
gione Christiana, occurrendo quibuscuque in posterum Seditio-
nibus & Tumultibus, & inde Litibus aut Certaminibus Religionis cau-
sa oriundis; caverunt sibi invicem quidam Civēs Regni hujus,
peculiari Confœderatione, se in causis Religionem concernentibus,
omnino in Pace conservari debere, quam quidem Nos illis integrè, &
in perpetuum conservare promittimus.* Conf. Reg. p. 253.

§. 6.

Henrico successit STEPHANUS REX; Juramenti 1576,
ab ipso præstiti Tenor, inter alia, hic est:

Omnia Jura, Libertates . . . ab omnibus Ordinibus tempore Interregni statutas atque sancitas, mihi oblatas, nec non Pacta & Conventa Oratorum meorum nomine meo cum Ordinibus, manu tenebo, observabo, custodiam, & tuebor . . . Pacemque & Tranquillitatem inter Dissidentes de Religione tuebor, manu tenebo, nec ullo modo, vel Jurisdictione nostra, vel Officiorum nostrorum, & Statuum quorumvis Autoritate quempiam affici, opprimique causa Religionis permittam, nec ipse afficiam, nec opprimam . . . Et si, (quod absit,) in aliquibus juramentum meum violavero, nullam mihi Incolæ Regni omniumque Dominiorum uniuscujusque Genitis obedientiam præstare debebunt, imò ipso facto eos ab omni fide & obedientia Regi debita liberos facio, (d) absolutionemque nullam ab hoc meo Juramento à quoquam petam, neque ultrò oblatam suscipiam: Sic me Deus &c. Const. Regn. p. 250.

§. 7.

Inter PACTA CONVENTA (quorum in Juramento Rex meminit) seu Conditiones ex *communi Ordinum Regni Consensu*, Legatis ejus propositas, & ab eis susceptas, Warfawæ d. 14. Dec. 1575. hæc quoque fuit:

Omnia Jura, Libertates . . . nec non Articulos (e) in Electione Henrici Regis conscriptos, & ab Ordinibus oblatos, primum hic Warfawia ab ipsis Legatis, deinde Parisiis ab utroque Rege publico juramento approbatos confirmabit.

Hos Articulos ipse dein Stephanus, & jure jurando, & Manûs Regiæ subscriptione (vid. Constit. Regni p. 252.) & solemnibus denique *Literis Confirmationis* illorum Articulorum, datis in Transylvania, in Oppido Meggyes, sub ipsis Comitibus Generalibus, die 8. Febr. 1576. confirmavit, his verbis:

C

Quos

(d) Rigor hujus Præmunimenti, qui fortassis videri posset nimius, eleganter declaratur in Comitibus Coronat. R. Stephani, p. 279. Non . . . si quid ejusmodi per aliquem humanum Errorem, ut sit Serenitati ejus exciderit, aut obreperit, in quo Jus & Libertas communis ladi videretur. Sed tunc demum, si, quod absit, quodve nunquam omnino futurum esse credimus, à Volente & Sciente Serenitate ejus, Jura aut Libertates nostræ, ita, aut per Potentiam opprimerentur, aut per contemptum & temeritatem in dubium vocarentur, ut ne Admonitione quidem Senatus, aut reliquorum Regni Orantium, quicquam profectam esse videatur.

(e) Sub his Articulis Henriciani principaliter illos qui Religionis Evangelicæ Securitatem respiciant, intelligi, notorium est. Tunc enim primum Lege Publica ei cautum fuit.

1576. *Quos quidem Articulos seu Leges, in omnibus earum Punctis & Conditionibus approbandas, roborandas, & confirmandas duximus approbamusque, roboramus, & confirmamus, per presentes Literas nostras: decernentes eas perpetuae, indubiae, & inviolabilis firmitatis robur obtinere debere, promittentesque sub Juramento illas in predictis omnibus earum Punctis & Conditionibus, sine ulla excusatione & exceptione, firmiter inconcussè, & inviolabiliter tenere, observare, adimplere & exsequi, & teneri, observari, adimpleri, & exsequi facere. . . . Dantes Potestatem insuper Cancellario & Vice-Cancellario Regni, ut eorundem Articulorum seu Legum Confirmationem sub Sigillo Regni, Ordinibus ac Subditis nostris, qui eam requirerent, extradat, non obtante ulla Exceptione, seu quovis in contrarium mandato.*

STEPHANUS REX.

Vid. Constit. Regn. p. 257.

§. 8.

Porro in LITERIS CONFIRMATIONIS GENERALIS Jurium &c. ne Generalitas ista *Juri Dissidentium* derogare videretur Rex sollicitè cavet, hisce verbis:

Quod verò supra, hisce Literis, Privilegia, Libertates Ecclesiasticas, cum ceteris confirmavimus, id nihil Articulo Juramenti derogare volumus, videlicet Pacem & Tranquillitatem inter Dissidentes de Religione tuebimur & manu tenebimus &c. quem inconcussè, firmiter, & inviolabiliter, ac cum effectu Nos observaturos promittimus ac spondemus.

STEPHANUS REX.

Quæ quidem Declaratio Regia, communi omnium Regni Ordinum Approbatione & mandato typis exscripta, & in publicum evulgata fuit. Vid. Constit. Regn. p. 259.

In ipsis dein Comitibus Coronationis Regiæ, d. 4. Maji 1576. secuta est CONFIRMATIO GENERALIS OMNIUM JURIORUM &c. iisdem omnino Verbis, quæ e *Literis Confirmationis* jam jam allegavimus: *Quod verò supra &c.* (vid. Constit. Regn. p. 270.) ita quidem ut in hunc de Dissidentium Libertate Articulum una cum Rege confenserint, eique subscripserint primaria Nomina (f) ex Clero Romano, nec non Ordine Senatorio & Equestri. quos prolixè vide p. 271. 272. § 9.

(f) Horum agmen ducunt IV. *Episcopi*, Cracoviensis, Wladislaviensis, Premysliensis, Chelmenis; & VII. *Palatini*, Cracoviensis, Sendomiriensis, Kalisientis, Lancientis, Lublinensis, Belsensis, Podlachiensis.

§. 9.

Ut verò Integritati Articuli hujus nihil omnino de-
esset, in hisce ipsis Comitii Coronationis, hic *Articulus*,
ejusque *Confirmatio* ipsissimis verbis e *Confirmatione Hen-*
rici R. huc translatis repetitur, & inter *Leges* censetur: 1576.

*Quandoquidem in hoc illustri Regno Gentis Polonicae & Lituanicae, Russicae, Livonicae &c. non pauci reperiuntur Dissidentes in Religionem Christiana, occurrendo quibuscunque in posterum Sediti-
onibus & Tumultibus, & inde Litibus aut Certaminibus Religionis
causa oriundis; caverunt sibi invicem quidam Crues Regni hujus,
peculiari Confœderatione, se in Causis Religionem concernentibus,
omnino in Pace conservari debere, quam quidem nos illis integrè &
in perpetuum conservare promittimus. Constit. Regn. p. 275.*

§. 10.

Et ne sæpe dictus *de Pace Dissidentium* conservanda
Articulus Novitatis postularetur, eoque nomine minus
roboris habere videretur, inter primas *Leges* ibidem
in dictis Comitii Coronationis firmatas, hac quoque
existit:

*Præter ratihabitionem & confirmationem tam antiquorum Jurium,
quàm (NB.) ante Coronationem nostram in Republica sancitorum,
quandoquidem id semper in Potestate & in usu hujus Regni fuit,
pro ratione necessitatum & temporum Jura emendare, temperare,
mutare, addere, novaque surrogare, Consensu omnium Ordinum;
proinde nos quoque in hisce Comitii Coronationis nostræ, rogatu
& Consensu Nunciorum Terrestrium, & ex Consilio DDn. Senato-
rum, sequentia, ex parte declaravimus & emendavimus, ex parte
recens constituimus. Et primò quidem, Juramentum Regium,
quamvis antea jam tum in Statuto Alexandri R. expressum fuit,
cum ea Emendatione suscepimus, & (NB.) Successores nostri susci-
pere tenebuntur, prout Henrico Regi Prædecessori nostro præscri-
ptum, & ab ipso pariter & nobis, in Coronatione præstitum fuit,
cujus Tenor de verbo ad verbum est sequens &c. Constit. p. 278.*

Idem Articulus altero eorundem Comitiorum Sta-
tuto luculentius confirmatur, (pag. 295.) sub titulo:
Interregni Acta approbantur.

*Omnia Acta, CONFOEDERATIONES, Reservationes, Acta
Judicialia, præteriti INTERREGNI, in Regno Poloniae, omni-
busque ejus Terris & Districibus. . . boni Ordinis & Tranquilli-
tatis*

1576. *ratis publica servanda gratia . . . in toto, ita prout in se sunt, & sonant, effectum habere & sortiri debent. . . Cumque CONFODERATIONES cum Juribus & Libertatibus Publicis conveniant, iisque nitantur, unusquisque iis obtemperato, neque iis quidquam adversum facere audeo.*

§. 11.

Juramenti præstiti, atque enatæ sibi exinde Obligationis Stephanus Rex ita memor fuit, ut cum in Expeditione Dantiscana essent, qui Templum Evangelicorum Brodnice affectarent, ipse regio animo responderit: *Sinanus eos, habent Obligationem nostram, quam frangere nobis non licet: Alium verò dicentem, prout una Lex ita & una Fides in Polonia esse debet, ita repressit: Rex sum Populorum non Conscientiarum.* Id ipsum inter alia plura patet e *Mandato Regio* in eos, qui Vilnæ an. 1581. tumultum contra Evangelicos excitaverant, digno quod integrum hîc legatur:

1581.

STEPHANUS D. G. Rex Polonia,
&c. &c.

Significamus Universis & Singulis &c.

Capitano Lidensi, Præfecto & Vicario Vilnensi, Domino Joanni Abrahamovicio &c. Detulerunt Nobis in novitiam Generosi Consiliarii M. D. Lith. in præsentis expeditione bellica apud Nos agentes, Religioni Evangelicæ addicti, non ita pridem enormem tumultum in urbe Nostra Vilnensi factum esse ab his, qui fidem Romano-Catholicam profiterentur, contra homines & Ministros Evangelicos utriusque Confessionis. Primum quidem, quod ex mandato Reu: Episcopi Vilnensis Libri Doctrinæ Evangelicorum Typographo violentè ablati, & ad Adem D. Johannis exusti sunt: Tum quod Cadavera mortuorum, ad locum sepulture suæ, per plateam, præsertim juxta Templum S. Johannis deferre, & Cantu Deductiones funerum cohonestare Catholici prohibeant, procedentes in funere probris afficiant & clamoribus contumeliosis laceant, ac si instinctu Cleri Catholici id fieret: Insuper, redeuntes à funere Ministros duos, Studiosi e Schola D. Johannis Templo contigua, & otiosa quædam plebecula, vix non lapidibus obruerint in platea; minantes etiam violentam Templorum Evangelicorum vastationem ac eversionem. Cuncta hæc ab una parte audientes, alteri quoque aures reservamus: Quod si vero res ita se haberent, non sine summa indignatione id ipsum acciperemus, præbè considerantes quod quibuscumque in terris

&

1581.
 & Regnis, Religio vi, igne ac ferro, non verò Doctrina bonisque Mo-
 ribus propagatur. sanguinis horrenda effusio, intestinarumque ca-
 lamitatum pestis subsequatur; quod tantum abest, ut (quod Deus
 prohibeat) commune incendium hinc erumpens, lati intueamur, ut
 ne inter privatos quidem astus ejusmodi æqua mente tolerare nobis
 placeat: quippe qui occurrere potius malis ejusmodi præoptamus,
 & sicuti commoda atque incrementa Regni Polonie & Magni Du-
 catus Lituania terrarum à Deo nobis commissarum, summâ curâ &
 Salutis Nostre contra vim hostium impendio procuramus, ita ex
 animo optamus, ut omnes Cives ac Incole Nostri, cujuscunque fue-
 rint conditionis, unum verum Deum colentes, unam quoque anti-
 quam Catholicam Fidem profiterentur: Quia verò Deus prædixit
 fore, ut in extrema mundi etate necessario futura sint scandala atq;
 hæreses; proinde neminem cogi ad fidem sustinemus, sed tenore
 Juramenti à nobis omnibus Ordinibus Regni Pol. & M. D. L. in
 Coronatione Nostre feliciter præstiti, de pace inter Dissidentes de
 Religione tuenda & manu tenenda, hanc datæ fidei obligationem,
 semper ante oculos habemus, Conscientiam aniuuscujusque judicio
 Summi Dei committentes; & non solum vi officii nostri ad tuen-
 dam pacem in Religione Nobis ab omnibus Ordinibus inchoati Regni
 commissi, sed & vigore antiquæ Consuetudinis in hoc Regno, Dissi-
 dentes in Religione toleramus ac tuemur.

Vobis igitur mandamus, ut simul ac Literæ hæc nostra tradita
 fuerint, publicè in Urbis Nostre Viuensis foro ac plateis proclamand-
 um curetis; ut secundum modum ac ritum, ab antiquo in hæc
 usque tempora felicitis Regni Nostri servatum, quietè omnes & singuli
 se gerant, nullamque tumultibus ansam præbeant. Quodsi verò
 quis, pacem publicam turbando, contumaciter ac prætervè tumult-
 us ejusmodi aut Seditiones excitaverit, eundem sicubi Jurisdictioni
 Vestre subjaceat, vigore officii & muneris Vestri prehensum, ut
 detineatis, usque dum ea de re certiores facti fuerimus, simpliciter
 mandamus, & ne id secus fiat, sub violatæ Gratiæ Nostre reatu
 injungimus. E castris ad Pskovam, die 26. Sept. 1581.

STEPHANUS REX, &c.

Scriptit: Venceslaus Agrippa, Notarius.

§. 12.

Morruo, an. 1586. 12. Dec. Stephano, feentum est IN- 1586.
 TERREGNUM. Quo tempore, d. 27. Decembr.
 Senatores & Nobilitas Palatinatum Cracoviensis, Sando-
 mircensis & Lublinensis Cracoviæ congregati, CONFOE-
 DERA-

1586.

DERATIONEM sancivère ; quâ & rigor *Statuti Korcinensis* an. 1438. in Hæreticos (ira dictos) lati abrogatus esse declaratur , & *Pax Dissidentium* omnimodè confirmata fuit , his verbis :

Primò, Statutum an. 1438. in nova urbe Korcin sancitum , & an. 1572. renovatum . . suo loco relinquimus ; Excepto Articulo , qui novissima inter Dissidentes de Religione, Confæderatione, Henrici & Stephani Regum & Dominorum Nostrorum Juramento confirmatâ, abrogatus est ; quam Confæderationem , quandoquidem ipsa pacem & amorem fraternum jubet , in robore suo juxta suam continentiam , in toto relinquimus. Vol. Constit. p. 399. 400.

§. 13.

Eadem Confæderatio in Instrumento KAPTUR dicto , luculentius idem firmat :

Spondemus etiam , & mutuò constituimus Pacem & Amorem fraternum , ne Dissidiis , Obtrectationibus , Jurgiis , Scissionibus ullis locus sit , atque universi in pace Deum colant . Quod ipsum quia etiam Confæderatio Dissidentium de Religione cavet , ideo eam quoque juxta suam continentiam , in suo plenissima robore , integram & inviolabilem relinquimus & approbamus . & mox :

Omnes istos hætenus recensitos Articulos spondemus , pro nobis & posteris nostris , tam in parte , quàm toto , constanter observare & custodire , sub Fide , Honore & Conscientiis nostris . Quodsi quis istis sese opponere voluerit , Pacemque & Ordinem publicum turbare ausus fuerit ; contra talem omnes consurgemus in ejus destructionem. Volum. Constit. p. 404.

Observatu verò dignum est , hoc in loco , Jurium hujus Confæderationis participes fieri , iisque gaudere juberi ,

Omnes URBES , OPPIDA , cujuscunque Status & Conditionis Homines , nullis exclusis , decernendo , ut violatores eorum Pœnis ibidem decretis succumbant. pag. 404. med.

Eorum qui Confæderationi huic magno numero subscripsère agmen ducit *Petrus Myszkowski* , Episcopus Cracoviensis.

§. 14.

1587.

Subsecuta est anno proximo 1587. d. 7. Martii , CONFœDERATIO GENERALIS WARSAVIENSIS , in qua non tantùm prior illa confirmata , verùm etiam de

de eadem ab inquietorum hominum Attentatis vindicanda actum fuit, hisce verbis : 1587.

Confederationem inter Dissidentes de Religione, Warsawiae initam, & Juramentis Regum Dominorum Nostrorum confirmatam, in presenti Conventu, Pacis internae conservandae causa, inviolatam utraque ex parte conservamus. Et si quid ad ejus ulteriorem Confirmationem, Excessuumque Emendationem, utrinque necessarium ostensum fuerit, id in Comitibus Electionis proxime futurae, ab omnibus Regni Ordinibus ut fiat, procurare tenebimur. Similiter, si quis eandem convellere voluerit, talis quilibet iudicio ibidem sestetur, vel univrsorum Ordinum Spirituatum & Secularium, vel Deputandorum ab Ordinibus. Const. p. 409.

Subscripsit inter alios, Laurentius Goslicki Episcopus Camenecensis.

§. 15.

Mox in CONFOEDERATIONE Cracoviensi d. 9. Maji. 1587. cum Templum Evangelicorum Cracoviense per tumultum eversum fuisset, ea violentia gravissimam Censuram notatur, & ne quid simile in posterum fiat, severe statuitur. Const. p. 419. 421.

Nos Senatores Regni, & universa Nobilitas Palatinatus Cracoviensis . . . . Cum tempore Conventus nostri praesentis, ab hominibus improbis & petulantibus, in Urbe Cracovia noxius Tumultus, & violenta Ecclesiae Dissidentium Eversio patrata sit, obviando, ne periculum istud latius serperet, decernimus, ut ejus facinoris plenaria Inquisitio fiat per Dominos (novem hic primariae Dignitatis Commissarii constituuntur,) ut iidem Cracoviam congressi, proxima die Mercurii, cum Officiis ad eam rem pertinentibus Inquisitionem certam & accuratam de Autoribus & Adjuutoribus istius violentiae faciant, istosque Seditiosos comprehensos, tuto Carcere clauderent, ad Cognitionem Comitiorum futurae Electionis.

§. 16.

Eodem tempore, die 8. Maji. 1587. Palatinatus Sendomiriensis CONSULTATIONE priore, Confederationem antiquam ratione Articuli Dissidentium expressae & plenissime confirmavit :

Nos Senatores & Nobiles, qui huc ad Pokrywnice convenimus, probe gnari, Pacem & Concordiam non solum per se esse laudabilem, verum etiam Divina Benedictione cumulandam; quandoquidem Sanctis & Divinis verbis testari dignatus est: Beatos esse
D 2 *Pacifi*

1587. *Pacificos; Porro prae oculis habentes quantum Diversitas Religio-
num periculi aliis Regnis creaverit; idcirco providentes, ne in
dilecta hac Patria nostra res eodem delabatur, spondemus invicem,
constanter nos observaturas Medium ab ipsa Numine cum in finem
suppeditatum, nempe Confæderationem in Causa Religionis, ju-
ramento Regum Nostrorum, tam Henrici, quam nuper prae defuncti,
confirmatam. Atque in futura Electione, praevia Sanctissimi No-
minis Divini Invocatione, cum universis D. D. Senatoribus, reli-
quisque Ordinibus operam dabimus, ut Consilia quam firmissima &
solidissima incantur, quo sancta isthac Concordia integra & intacta
eternis temporibus conservetur. In cujus fidem Sigilla nostra ap-
ponimus, manique nostra subscribimus. Const. pag. 423.*

CONSULTATIONE verò posteriore, in Turbato-
res Cracovienſes severè animadvertit, similique in po-
ſterum Violentiæ obicem ponit:

*Nos Senatores Regni, & Nobilitas Palatinatus Sandomiriensis . . .
cum durante præſenti nostro Conventu nuncium ad nos delatum ſit,
Confæderationi recens vim illatam eſſe, Everſione Eccleſiæ Craco-
viensis: hoc in paſſu Dominus Palatinus Cracoviensis, tanquam is
cui Reſpublica illo in loco Tranquillitatis publicæ Procuratoriem
commiſit, hortandus eſt, ut officio ſuo diligenter deſungatur. Iſtud
verò facinus, cum merito univerſam Rempublicam tangat, quan-
doquidem de conſervanda Pace Publica agitur, Juramenti Regum
Noſtrorum firmata, ſpondemus, in proxima Electione nos omnes
urgere velle, ut Auſtor ſceleris æquè ac qui illud perpetrarunt, ſe-
verè puniantur: utque huic rei ita in poſterum proſpiciatur, ne
ſimilis petulantia, civili, quod Deus avertat, Bello in Patria no-
ſtra occaſionem præbeat, quandoquidem facta, ejusmodi achriſtiana
aliis Monarchiis ultimi ferè exitii cauſa exſtitere. Conſtit. p. 424. 425.*

Et paulo poſt:

*Etiã Confæderatio inter Diffidentis de Religione confirmata
eſt; quam ad Securitatẽ Reipublica pertinere, ſi quæ aliis Regnis
evenere, oculis ſubjiciamus, quis eſt qui non videat? qua verò
ratione hiſce temporibus conſervata fuerit, & ex qua Parte, ejus
rei recentia exſtant Documenta.*

§. 17.

Subſecuta eſt ELECTIO SIGISMUNDI III.
Varſaviæ, d. 19. Aug. 1587. ſimulque Conventus Regni Ge-
neralis, duabus ante Coronationem hebdomatis Wiſli-
ciam indictus; quo in Conventu, qua ratione Paci & Se-
curitati Diffidentium Electores proſpiciendum decreve-
rint, hiſ verbis declarant:

Lo

Eo in Conventu, confirmando per omnia CONFOEDERATIONEM inter Dissidentes de Religione, spondemus invicem, Processum Judiciale[m] & Executionem in Violatores ejus decernere, utrique parti servientem; spondemus pariter Emendationem Exorbitantiarum & Correcturam Jurium instituire, eamque ad futuram Coronationem deferre. Eaque omnia Electus Rex juramento confirmare tenebitur, ut quæ reliquis Conditionibus inferenda & Regi proponenda erunt. Constit. pag. 436.

§. 18.

In Conventu Wisliciensis d. 5. Oct. 1587. id quod antea decreverant Regni Ordines, re ipsa exsecuti sunt, primam omnium DISSIDENTIUM curam habentes:

Nos Senatores & Ordines Regni, ut & Nobilitas omnium Regni Palatinatum, qui huc Wisliciam confluximus . . . universis & singulis &c. . . . Commisimus Delegatis nostris, ut hinc statim nulla interposita mora Cracoviam proficiscantur, & CONFOEDERATIONEM inter Dissidentes de Religione per omnia confirmando Processum Judiciale[m] & Executionem in Violatores ejus instituant, utrique parti servientem; ibidemque ut unanimiter Correcturæ Jurium dent operam, ad ductum cuprimis Consilii à Palatinatu Sandomiriensi in Electione exhibiti; quod quidem limabunt, prout ex usu fuerit Reipublicæ, ad Concordiam omnes ducendo. Constit. pag. 438.

§. 19.

In Coronatione Rex Sigismundus, Pacem Dissidentium sueta juramenti formula confirmavit:

Ego Sigismundus III. D. G. . . . spondeo ac sanctè juro. . . . Quod omnia Jura, Libertates, Privilegia publica & privata. . . per Prædecessores meos datas, ab omnibusque Ordinibus tempore Interregni, statutas atque sancitas, mihi oblatas, tum Pacta atque Conditiones cum Oratoribus meis initas manu tenebo, observabo, custodiam, & tenebo in omnibus. . . . Pacem quoque & Tranquillitatem inter Dissidentes de Religione tuabor, manu tenebo, nec ullo modo, vel Jurisdictione nostra, vel Officiorum nostrorum, & Statuum quorumvis autoritate, quemquam afficiam, opprimique causa Religionis permittam, nec ipse afficiam, nec opprimam, ac ea, quæ in Electione nostra Varsaviensi, ac deinceps in Conventione Generali ad Visticiam, tum & Cracovia in Conventione Coronationis nostræ constituta sunt, & constituentur, manu teneboisque satisfaciam. . . . Et si, quod absit, in aliquibus Juramentum meum

E

vio-

1587. violavero ; nullam mihi Incole Regni, omniumque dominiorum uniuscujusque Gentis, obedientiam prestare debebunt &c. De verbo ad verbum, uti supra §. 6. Const. p. 446. 447.

1588. Ea de re ipse Rex in DENUNCIATIONE CORONATIONIS, Literis publicis die 30. Januar. 1588.

Jusjurandum, verbis conceptis, juxta exhibitam Nobis formam deservandis ac manu tenendis omnibus Libertatibus, Prærogativis, tam Ecclesiasticis quàm secularibus, tam publicis quàm privatis, tum etiam Juribus, Legibus, Statutis, Consuetudinibus &c. prestitimus, ac ea omnia Diplomate etiam nostro (cujus exempla quoquo versum transmitti mandavimus) confirmavimus. Const. p. 445.

§. 20.

Porro in CONFIRMATIONE GENERALI Jurium, Rex, eadem quâ Prædecessor sollicitudine, securitati DISSIDENTIUM providit :

Nos Sigismundus III. . . . Quod verò supra hisce Literis, Privilegia, Libertates Ecclesiasticas cum cæteris confirmavimus, id nihil Articulo huic Juramenti derogare volumus, Quod videlicet Pacem & Tranquillitatem inter Dissidentes de Religione tuebimur, & manu tenebimus &c. quam inconcussè, firmiter, & inviolabiliter, ac cum effectu Nos observaturos, promittimus ac spondemus. Dantes insuper potestatem Cancellario, & Vice-Cancellario Regni, ut has Literas Confirmationis generalis Jurium . . . authenticè, sub Regni Sigillo, Ordinibus, Terris, ac Subditis nostris, qui eas requirent, non expectato alio Mandato nostro, extradant. Constit. p. 449.

§. 21.

Inter PACTA CONVENTA autem, quæ Rex solennissimè confirmavit, hæc quoque existant :

Confederationem inter Dissidentes de Religione, non solum Juramento, uti à Serenissimis, Henrico & Stephano, Regibus Poloniae & Prædecessoribus suis factum est, conservabit ; verùm etiam Processum & Executionem, utrique parti servientem, contra Violatores ejus oblatam, sub Juramento observabit. Et ut ab Ordinibus Regni quàm primum instituat, sedulo curabit. Item : Jura omnia, Libertates, Immunitates, Privilegia, Statuta Regni, & speciatim Articulos in Coronatione Henrici Regis sancitos : tum quæcunque ad Correctionem Libertatum Jurium pertinentia, ejus Majestati in Coronatione exhibebuntur, manu tenebit, ac firmiter observabit & adimplebit. Constit. p. 453.

§. 22.

§. 22.

In *Constitutionibus* Comitiorum Coronationis, *Recessus Wislicensis*, qui antiquam inter Dissidentes CONFEDERATIONEM efficacissime confirmaverat, non tantum approbatur, sed & (quod probe norandum) inter LEGES REGNI disertis verbis connumeratur: 1588.

Speciatim, Recessum in magno & generali ad Wisliciam Conventu conditum, & à nobis INTER alias REGNI LEGES jurejurando firmatum, quem etiam vigore presentis Conventus approbamus. Constit. p. 472.

§. 23.

Ac ne quid omnino Securitati Dissidentium deesset, Rex etiam in RECESSU COMITIORUM CORONATIONIS Paci ipsorum sollicitè cautum voluit, his verbis:

Quemadmodum Confederationem, & in ea Pacem inter Dissidentes in Religione Christiana, primùm Olive, deinde hic in Coronatione nostra, manu tenere & tueri jurejurando promissimus, ita eadem semper fuimus sumusque mente, ut Processus & Executio utrique Parti serviens, contra Violatores hujus Pacis sufficienter constitueretur. Neque verò per Nos stetit, quo minus ea res in presens effectui data fuerit, verùm per Dissidia hominum, que hoc tempore Regnum & M. D. Lituaniæ multifariam afficiunt, ut que hac de re fuerant constituta, quibusdam displicerent; quapropter Negotia isthæc ad Comititia proximè futura, autoritate presentis Conventus, proferendo, spondemus: Nos secundum obligationem, quam juxta Pacta cum Corona Poloniæ inita & jure jurando firmata, in Nos recepimus, apud Ordines Regni id diligenter procuraturos, auctoritatemque nostram interposituros esse, quatenus Processus iste & Executio, utrique parti serviens, qua omnes Excessus Pacis inter Dissidentes in Religione Christiana Conservationem quocunque modo perturbantes, sive ante Coronationem nostram ii patratii fuerint, sive post eandem, severè compescantur atque puniantur. Constit. p. 490. 491.

§. 24.

Et quia TRIBUNAL REGNI hanc Dissidentium Pacem Decretis quibusdam turbare præsumebat, Cautum est ei in Comititiis, an. 1627. 1627.

Quoniam Tribunali nulla data est Potestas Legum condendarum, sed

E 2

1627. *sed solummodo secundum Leges à Republica latas judicare tenetur, proinde Causas in Volumine Legum non descriptas, neque ad judicandum admittere, neque pœnas irrogare, neque iisdem ququam aggravare debet, præter quàm ex Lege publica fuerint determinatæ. Et scibi ejusmodi Sententiæ latæ, vel earum Clausulæ, deprehendantur, quæ vim Legis sapiant, vel Pacem publicam turbent, prout quedam Additamenta in nonnullis Decretis novissimi Tribunalis Lublinensis id continent, iisdem nemo urgeri debet, imo Decreta talia Nullitati subsunt.* Constit. Comit. p. 9. *Odekretach Tribunalskich.*

Salutaris istius Legis Effectus cum primis conspicendum se præbuit in Generoso *Samuele Bolestraszycki*, qui cum an. 1627, ex ratione Religionis Evangelicæ, ab Episcopo Premysliensi Decreto aggravatus ejusque occasione variè vexatus fuisset, tandem post 22. annos, castatis Infamiis & Bannificationibus, in ipsis Comitibus Coronationis Joh. Casimiri an. 1649. ad pristinum honoris statum restitutus est. vid. dict. Comit. Constit. p. 19. 20. *Restitutia Urodzonego Sam. Bol.*

§. 25.

1631. Cumque indies auferentur, qui Dissidentibus graves esse voluptati sibi ducerent, eorum Perulantiam Comitibus Warlawiensibus an. 1631. sequenti Constitutione, coërcuere:

Quoniam sub prætextu Religionis Catholicæ à licentiosis hominibus, in Terris nostris, variis Tumultus & Violentiæ excitantur, unde fit, ut Pax publica scindatur, & plurima Incommoda inde enascentur. Nos igitur publicam Securitatem & Pacem in Regno nostro conservare, licentiamque ejusmodi coërcere volentes, contra omnes quicumque tumultibus & licentiosa petulantia publicam Securitatem violare ausi fuerint, forum coram Tribunali, inter Causas recentis Criminis statuimus, & ut Pœnis contra Violatores Pœnis publicæ sancitis puniantur, decernimus. vid. dict. Comit. Constit. p. 18. *Zatrzymanie Pokoju.*

§. 26.

1632. Post obitum Sigismundi III. tempore INTERREGNI in Confederationis *Cracoviensis* Instrumento, KAPTUR dicto, Juribus Evangelicorum hunc in modum prospectum fuit:

Vinculum inter nos ratione Dissidentiam in Religione factam,
urvio.

inviolabiliter in omnibus Articulis, Punctis, & Clausulis, secundum 1632.
antiquum Legum tenorem, servare sanctè promittimus. Et si quis
quacunque ratione Unionem hanc scindere presumpserit, juxta Obliga-
tiones superius nominatas adversus eum procedere tenebimur.
Kaptur. A. 4. in fin. pag.

Quæ Confœderatio Particularis mox in *Generali Warsa-
viensi* laudata & approbata, atque Actis Castrensis
Cracoviensibus inserta fuit. Vid. *Constit. post Confœd.
General. & Laudum Proszowskie*, A. 1. quæ incipit: *Ge-
nerosi Nicolaus Korycinski &c.*

§. 27.

Exceptit hanc CONFOEDERATIO GENERALIS
OMNIUM ORDINUM REGNI, & M. D. LITH.
die 16. Julii; in qua, sequentia in securitatem Pacis
Diffidentium statuta leguntur:

*Nos Senatores Regni Poloniae, & M. D. Lituaniae, nec non Domi-
niorum huc pertinentium, Spirituales & Seculares; Nuncii Terre-
stres, & reliqui omnes Ordines unius & indivise Reipublice. . . .
Ratum & firmum esto, ut futurus Rex Jura omnia, Privilegia &
Libertates, que in præsens sunt, & quas post Electionem ipsi offe-
remus, prius Juramento confirmet, juxta tenorem Juramenti Regum
Poloniae, Henrici, Stephani, & recens defuncti Sigismundi III. in
Coronatione, Regno & M. D. Lituaniae ab ipsis præstiti, quod ipsum
postquam præstiterit, Constitutionibus Comitiorum idem confirma-
re tenebitur.*

*Cumque in memoratis Juribus & Libertatibus Nostris multum
exorbitatum sit, id invicem spondemus sanctèque promittimus, in
proximis Electionis Comitiiis ad proponendos Candidatos, nedum ad
nominandum Regem, nos non esse accessuros, prius quam universa
Vulnera Reipublicæ utriusque Gentis, Excessus, Exorbitantia &
Gravamina. . . sublata, in debitum statum reducta, iisque in po-
sterum occurrendi Media adinventæ fuerint.*

*Insuper, ne Pax publica ulla de causa turbetur, cavemus hoc
Diffidentibus in Religione Christiana, quod Pacem omnimodam
invicem, Nos & Posteris Nostris, sub Fide, Honore & Conscientiis
Nostris conservabimus; propter ejusmodi in Religione Differen-
tias Sanguinem non effundemus, neque ob easdem litem alicui mo-
vebimus, neque Confiscatione Bonorum, Infamia, Carceribus, &
Exilio, aut quibuscunque aliis pænis invicem animadvertemus,
neque ulli Magistratui aut Officio ea in re auxilio erimus. Imo*

F

verò

1632. *verò, si quis ex ista causa Sanguinem effundere, aut dicta Pacta violenter rumpere, aut pœnas superius recensitas extendere præsumat, omnes ea propter in defensionem insurgere tenebimur, etiam si quis sub prætextu alicujus Decreti aut Processus Forensis id agere sustineat.*

Præterea cavemus, ne Decreta Tribunalitia Regni & M.D. Livoniae, quæ vim Legis sapiunt, contra Securitatem & Pacem Dissidentium lata, in quocunque Officio, ad Executionem deducantur, prout Constitutione an. 1627. expressè cautum habemus. Et sicubi contra hanc Constitutionem Decreta aliqua aut Protestationes factæ fuerint, ea in quocunque Judicio nullius esse valoris declaramus. Similiter, Mandata omnia Pacem inter Dissidentes turbantia, ex Cancellaria vivente Rege extradita, nullius ponderis estimabuntur, neque in posterum extradentur.

In URBIBUS REGIIS, ubi in præsentî Dissidentes in Ecclesiis à se erectis publico gaudent Religionis Exercitio, eodem in posterum quoque, perinde ac nunc gaudere & uti poterunt. Ubi verò Ecclesias in præsentî ad eum usum erectas non habent, eas ad evitandos tumultus, ibidem erigere non debent. Privatim tamen unicuique privato Incole, & peregrè venienti, Devotionibus sacrîs tutò operam dare, integrum erit.

Quantumvis Constitutio Anni 1631. contra Violatores Securitatis publicæ, satis rigorosè lata fuerit; declaramus tamen, quod in posterum ejusmodi Causæ violatæ Securitatis Dissidentium à quacunque Persona, cujusvis Conditionis, non inter Causas Terminorum Actorum, sed Feria Hebdomadis quinta, ex speciali Regestro inter Causas recentium Criminum, judicari debeant. Exceptio, si forte Persona merè Spirituali in Crimine deprehensa fuerit, tum delinquens Officio Spirituali tradi, & ibidem prævia Inquisitione judicari debet. Ministri quoque in Religione Dissidentium, si à quopiam quacunque de causa citati fuerint, non habent Forum nisi in Officio Seculari competenti, ratione quarumvis rerum & injuriarum. Et in Causis ex ipsorum Actoratu, forum citati competens sequi, ibique jus suum obtinere debent. Et circa finem:

Cuncta hæc superius recensita constanter servare, eaque manu tenere, pro Nobis & Posteris Nostris, sub Fide, Honore, & Conscientiis nostris promittimus. Quicumque verò his contravenire, & Pacem superius toties nominatam Ordinemque Publicum turbare voluerit, contra talem omnes consurgemus in ejus destructionem &c. Confed. Gen. p. A. 1. A. 2. B. 4. fin.

Subscripterunt *Archiepiscopus, Episcopi, Senatores & 1632.*
Nuntii Terrestres plurimi, Confæderationem in omni-
 bus approbando; nisi quod Episcopi cum aliquot Secu-
 laribus Catholicis, hic *prima vice* subscriptionibus suis
 adjecerint hæc verba:

Salvis Juribus Ecclesiæ Romanæ.

Quod verò isthæc Exceptio, Securitati Dissidentium Le-
 gibus publicis firmatæ nihil deroget, vel derogare
 possit, & hoc ipso anno, in ELECTIONE Regis
 WLADISLAI IV. & in secutis Electionibus, ipsis PAC-
 TIS CONVENTIS explicatum & declaratum fuit,
 his verbis:

*Et quandoquidem in hoc Illustri Regno Gentis Polonica, Litu-
 nica, Russica &c. non pauci reperiuntur Dissidentes in Religione
 Christiana, præcavendo, exemplo Antecessorum Nostrorum, ne Sedi-
 tiones aliquæ aut Tumultus, occasione Religionis oriantur, cautum
 est novissima Confæderatione Varsaviensi Generali, ut in Causa Re-
 ligionis Christianæ, Pax inter Dissidentes de Religione conserve-
 tur; quam nos inviolabiliter servare in perpetuum promittimus,
 non obstantibus quibuscunque Protestantibus, contra hanc
 Confæderationem, post Convocationem factis, Salvis Juribus
 Ecclesiæ Catholicæ Romanæ; Integra NIHILO MINUS, in omnibus
 Dissidentium de Religione Christiana, Pace & Securitate, quemad-
 modum in Convocatione Varsaviensi novissimè habitæ, Confædera-
 tione Generali descriptum & cautum est.*

Imo verò, quia ipsimet Coronandi Reges, OMNIA
 OMNIUM Regnicolarum Jura GENERALITER
 confirmare soliti sunt, (qua Generali Confirmatione
 ipsa quoque Ecclesiæ ROMANÆ Jura, comprehensa
 & SALVA esse intelliguntur;) qualiter tamen ejus-
 modi alieni Juris SALVATIO, Juri Dissidentium mi-
 nimè præjudicaret, ipsimet illi Coronandi Reges au-
 thenticè declaraverunt, verbis, quæ supra è CONFIR-
 MATIONE GENERALI STEPHANI R. *Quod*
*vero supra &c. (§. 8.) & è CONFIRMATIONE SIGIS-
 MUNDI III. Quod verò supra &c. (§. 20.)* adducta sunt,
 hic autem relegi merentur. Eandem Formulam ge-
 nuinè explicavit tum Rex ipse *Joh. Casimirus*, tum
 Archi-Episcopus Gnesnensis, cum reliquis Episcopis,
 F 2 &

1632.

& Mareſchallus Nunciorum Terreſtrium, in Affecura-
tionibus, DD. Diſſentibus datis an. 1650. à medio uſque
ad finem, quas vide infr. §. 39; itemque *Pacta Olivenſia*,
ubi de Religione agunt, quem articulum excerptum
vide infr. §. 43.

Et ne quã homines malevoli verba prædicta in alium
quã qui Lege publica expoſitus eſt, ſenſum, omnino
detorquere poſſent, idcirco in Conſæderationibus ſub-
ſequentibus, ubi Romano-Catholici ſubſcribebant:
Salvis Juribus Romano-Catholicæ Eccleſiæ; ibi Evange-
lici pari Libertatis prærogativa, non dubitabant ſub-
ſcribere: *Ita ſalva ſint Jura Eccleſiæ Romano-Catholicæ,*
ut illæſa maneat Jura & Leges Regni, tum & liberum
Religionis Diſſidentium Exerciitium: Item: *Salvis per*
omnia Juribus Diſſidentium in Religione Chriſtiana, non
obſtantibus ullis Proteſtationibus & Exceptionibus. Item:
In quantum Securitas & Liberum Exerciitium Diſſidentium
Eccleſiæ non violabitur &c. Græcis verò ſacris additi,
ſubſcribebant: *Salvis Juribus veteris Eccleſiæ Ritus*
Græci. Item: *Salvis Juribus Eccleſiæ Orientalis &c.*

§. 29.

Ipſe verò tunc Electus Rex *Wladislaus IV.* legitimum
verborum ſæpius memoratum ſenſum luculenter por-
ro illuſtravit, Juramento ſuper *Pacta Conventa War-*
ſawæ præſtitito:

Ego Wladislaus . . juro . . quod Pacta Conventa, per Orato-
res meos cum ampliſſimis Polonia & M. D. Lituaniæ Ordinibus, &
in Electione noſtra tranſacta . . in omnibus eorum Articulis, Pun-
ctis, Clauſulis, Conditionibus; ita (NB.) ut nec Specialitas Genera-
litati, nec Generalitas Specialitati deroget, ſervabo, manu tenebo,
& adimplebo: atque ea omnia, iterato etiam, in ſoleni noſtra
Coronatione Juramento, confirmabo. Sic me Deus &c. Porzadek
Elekci pag. 20.

1633.

& in Juramento Coronationis d. 6. Febr. 1633. cujus idem
per omnia tenor eſt, qui Juramenti *Henrici, Stephani,*
Sigismundi III.

Ego Wladislaus . . omnia Jura, Libertates, Immunitates, Privi-
legia publica & privata . . per Reges (etiam) Henricum, Ste-
phanum, Sigismundum III. . . . . datas, ab omnibusque Ordini-
bus tempore Interregni ſtatutas, atque ſancitas, mihi oblatas, tum
Pacta

Paſſa Conventa . . . manu tenebo, obſervabo, cuſtodiam, & 1633.
adimplebo, in omnibus Conditionibus, Articulis & Punctis, in eis-
dem expreſſis. Pacem quoque & Tranquillitatem inter Diſſidentes
de Religione Chriſtiana tuebor, manu tenebo: nec ullo modo, vel
Jurisdictione noſtra, vel Officiorum noſtrorum, & Statuum quo-
rumvis autoritate, quemquam affici, opprimique, cauſa Religionis
permittam, nec ipſe afficiam, nec opprimam . . . Et ſi, quod abſit,
in aliquibus Juramentum meum violavero, nullam mihi Incola
Regni obedientiam &c. &c. Denunciatio Reg. Cor. p. 4. 5.

§. 30.

Sic in CONFIRMATIONE GENERALI JU-
 RIUM Wladislaus Rex, juxta Exemplum Prædecef-
 ſorum, promittit manu tenere:

Omnia Jura, Leges, Statuta . . . nominatim autem Liberta-
tes & Leges in Conventu Electionis Henrici Regis, ac in Conventu
Andreoviendi, & Coronatione Regis Stephani . . . & Conſtitu-
tiones in Coronatione Sereniſſimi, divæ memoriæ, Sigismundi III.
laudatas . . . ita tamen, ut nec Specialitas Generalitati, nec Ge-
neralitas Specialitati deroget. ibid. p. 2.

& in Comitibus Coronationis, prima Conſtitutione,
Omnia præteriti Interregni Acta, CONFEDERATIONES,
Reſervationes &c. approbantur. ibid.

§. 31.

Cum verò his omnibus non obſtantibus, Evangelici
 nihilominus premerentur, maximè per turbulentos Pa-
 rochos ad Judicia temerè tracti, & Decretis Tribunali-
 tiis aggravati; iidem remedium malorum in Comitibus,
 quæ an. 1638. Rex Warſaviæ indixerat quærere ſtatu-
 erunt. Ibi, ne, periclitante tunc Republica, negotium
 Religionis Conſilia publica turbaret, IV. primi Nomi-
 nis Præſules Catholici, querulas Evangelicorum Voces
 ſolemni ASSECURATIONE demulſerunt, mox 1638.
 Actis Caſtrenſibus Warſawienſibus, Poſnaniënſibus &
 Wſchowentibus, inferendâ;

Actum in Caſtro Wſchowenſi, Feria
tertia poſt Dominicam Rogationum
proxima, an. 1638.

Ad Officium Magnifici Domini Capitanei Terræ Wſchowenſis, &
 G Aſſa

1638. Acta presentia Castrensia Wschowensia, personaliter veniens Generosus Johannes de Bukowicz Slichtink, Judex Terrestris Wschowensis, Nuncius Palatinatus Posnaniensis, obtulit ad actandum in acta officii presentis Castrensia Wschowensis Literas infra scriptas Illustrissimorum & Reverendissimorum in Christo Patrum, Jacobi Zadzik, Episcopi Cracoviensis, Ducis Siewierscensis, Matthiae Lubieski, Episcopi Cujaviensis & Pomeraniae, Andreae Szoldrski, Episcopi Posnaniensis, Stanislai Lubieski, Episcopi Plocensis, Sigillis tribus communitas, & manibus ipsorum propriis subscriptas, quarum ea est quae sequitur, de verbo ad verbum series:

„ Jacobus Zadzik, Dei Gratia Episcopus Cracoviensis, Dux Siewierscensis, Matthias Lubieski, Dei Gratia Episcopus Cujaviensis & Pomeraniae, Andreas Szoldrski, Dei Gratia Episcopus Posnaniensis, Stanislaus Lubieski, Dei Gratia Episcopus Plocensis.
 „ Notum facimus, quia Nos, nolentes Pacem publicam in hac Patria nostra ulla de causa turbari, ad ardentissimas à Dissidentibus in Religione Christiana, presentibus Comitibus ad Sacram Regiam Majestatem, & universam Rempubliam, delatas Instantias, ne iste Cause vel presentibus Comitibus, vel futuris, negotium facessant. Promittimus, Nos Parochis & Capellanis Nostri universis prohibuituros, & Processu nostro iisdem denunciaturus esse, ne quis ipsorum, in causa Religionis audeat actionem intentare Dissidentibus in Religione Christiana, nobis ceu Loci ordinariis incon-sultis. Si vero tale quid accidat, Dominationes ipsorum maturè Loci Ordinariis id significabunt, ut tales compefci queant.
 „ Ad haec Epistolâ ad DD. Deputatos Tribunalitios Spirituales scriptâ, ipsos monebimus, ne Causas hujusmodi judicent; Salvis Juribus Parochorum, quoad Obventiones Parochiales consuetas.
 „ Quam in rem, manibus propriis, additis etiam Sigillis nostris, subscribimus. Dat. Varaviae in Comitibus Regni Generalibus Warsawiensibus, die 27. Aprilis, an. 1638. Jacobus Zadzik, Episcopus Cracoviensis, manu propria. Matthias Lubieski, Episcopus Wladislawiensis & Pomeraniae. Andr. Szoldrski, Episcopus Posnaniensis, manu propria. Stanislaus Lubieski, Episc. Plocensis, manu propria. Locus Sigillorum trium.

(L.S.)

Ex Actis Castrensibus Wschowensibus Extractum.

Correxit Klossowski.

S. 32.

§. 32.

Ipsa verò illa Comitata, TRIBUNAL, Evangelicis 1638.
infestum, sequenti Constitutione represserunt :

Quamvis Legibus Regni publicis, imprimis Constitutione anni 1627. plenariè cautum sit, ne Tribunal de ejusmodi Causis, quæ Legibus descriptæ non sunt, cognoscat, aut quemquam iisdem aggravet. Quia tamen hoc in passu Legibus publicis non fit satis, præfenti Constitutione cavemus, ut Tribunal prædictas Leges omnino observet. Si verò contra Constitutionem memoratam, Decreta talia in posterum lata fuerint, ea Nullitatis vitio subjacento, atque ad Executionem minimè deducuntur. Confit. Comit. 1638 pag. 14. O Dekretach Tribunalskich.

§. 33.

Post obitum Wladislai IV. CONFOEDERATIO 1648.
GENERALIS, à Senatoribus & Civibus Regni pro more inita fuit Warfawæ, mense Julio, 1648. ubi, Emendatione Exorbitantiarum ad Electionem sepositâ, ante Nominationem Regis suscipienda, ita Respublica Confoederata loquitur :

Proinde, invicem fraternè condescendendo, prout omnes Exorbitantias, ita illas quoque quæ Dissidentes in Religione Christiana afficiunt, earumque Emendationem, ad felicem B. C. D. Electionem novi Regis proximè futuram, unanimi omnium Reipublice Ordinum consensu, differimus. pag. 1. Mox pag. 3. sequuntur prolixè ipsissima Verba Confoederationis Generalis anni 1632. quæ supra suo loco exhibitæ sunt. (§. 27.) Insuper, ne pax publica ulla de causa turbetur, cavemus hoc Dissidentibus in Religione Christiana &c. usque ad verba : Et in Causis ex ipsorum actoratu, forum citati competens sequi, ibique Jus suum obtinere debent. Cuncta illa hic verbotenus iterantur, solummodo insertis duabus novis Clausulis ; in medio, post verba : nullius esse valoris declaramus ; additur, cui Cause Forum in Comitatu Regni assignatur ; & sub finem, post verba : quarumvis rerum & injuriarum, additur, in magno autem Ducatu Lituania in Magna Roia. Denique istam Confoederationem, masculâ & memorabili Declaratione claudunt : Hanc Confoederationem, in omnibus Punctis & Clausulis, pro LEGE ÆTERNA habere volumus, & cuncta superius descripta, spondemus, pro Nobis & Posteris nostris, constanter observare & manû tenere, sub Fide, Honore & Conscientiis Nostris. Si verò quispiam istis contravenire, & Pacem superius in hac

1648. *Confederatione descriptam Ordinemque publicum turbare voluerit, contra talem omnes consurgemus in ejus Destructionem.* pag. 26.

§. 34.

Cum verò Respublica, propositam tempore Interregni *Emendationem*, in Electione perficere non posset, eandem ad Coronationem distulit his verbis :

Quandoquidem per angustias Temporis in presentibus Electionis Comitibus fieri non potuit, ut juxta Confederationem novissimam, Exorbitantiarum materia tractaretur, proinde Exorbitantias omnes, illas etiam que Dissidentes in Religione Christiana afficiunt, earumque Emendationem, ad felicem B. C. D. Coronationem Regiam, unanimi omnium Ordinum Consensu, differimus. Ordo Electionis pag. 8.

§. 35.

In PACTIS CONVENTIS verò Respublica & Securitati Evangelicorum pro more cavet, & Formulæ illius noviter introductæ, *Salvis Juribus Ecclesie Romanæ Catholicæ*, aciem iterato fregit, eo profus modo, quo an. 1632. idem factum fuerat :

Et quandoquidem in hoc Illustri Regno Gentis Poloniæ &c. usque ad verba, Confederatione Generali descriptum & cautum est (vid. supr. §. 28.) Ordo Elect. p. 15.

§. 36.

1649.

Secuti sunt tres Actus Solennes Electi Regis JOHANNIS CASIMIRI, nempe JURAMENTUM ejus SUPER PACTA CONVENTA ; ejusdem JURAMENTUM IN CORONATIONE ; itemque CONFIRMATIO GENERALIS JURIORUM &c. quæ huc transcribere ideo supervacuum fuerit, quia ea cuncta ex iisdem Actibus p. m. Sigismundi III. an. 1632. de verbo ad verbum desumpta sunt, cumque illis, quod rem Religionis attinet, per omnes Syllabas & Apices conveniunt, ut adeo supra §§. 19. 20. videri queant.

§. 37.

Verum enimvero cum promissa illa, & ab Electione ad Coronationem dilata *Exorbitantiarum Emendatione* nunc quidem perfici posset, ei tamen ad proxima Comitia differendæ, peculiari RECESSU hunc in modum cautum fuit.

RECES-

RECESSUS.

1649.

Cum propter certas easque graves Causas, summum nempe in quo Respublica versatur periculum, presentia felicitis Coronationis nostra Comitiam, intra tres septimanas terminanda fuerint, proindeque negotium Exorbitantium & Postulata Palatinatum effectum haud potuerint sortiri; idcirco omnia haec negotia upote Religionem Graecam, & DISSIDENTIUM SECURITATEM, Honorum & Bonorum . . . omnesque in uniuersum Exorbitantias, Postulata & Desideria Palatinatum, ad proxima Deo volente Comitiam Regni Generalia differimus, fideles subditos nostros reddendo certiores, Nos aequis eorum Desideriis, tunc pro viribus satisfacturos esse. vid. Constat. illor. Comit. p. 20. Recept.

§. 38.

Subsecuta sunt Comitiam Generalia eodem anno 1649. d. 22. Novembr. Sed quae iterum afflictis Dissidentium rebus non nisi Spe & Promissis Solamen attulere, Leges tunc constitutas hoc RECESSU claudentia :

RECESSUS.

Quandoquidem graua Reipublica Negotia, urgentesque Necessitates uniuersa haec Comitiam occupauere, eaque de causa EXORBITANTIAE & Desideria Palatinatum effectum suum sortiri nequeunt; idcirco omnia haec Negotia, upote Religionem Graecam, & DISSIDENTIUM Securitatem, Honorum & Bonorum . . . omnesque in uniuersum Exorbitantias . . . ad proxima Comitiam &c. verbotenus prout in Reccessu praecedente. vid. Constat. Comit. General. p. 20.

§. 39.

Toties Respublica publice professsa est, erga Dissidentes EXORBITATUM fuisse! toties EMENDATIONEM pollicita! Sed ea fuit Temporum illorum Calamitas, ut quemadmodum aliquot prioribus, ita mox quoque secutis anno 1650. Comitiam nihil eam in rem proficeretur, verum promissa illa anxieque sperata Emendatio rursus ad proxima Comitiam rejiceretur.

1650.

Fuit tamen in solatium Dissidentium toties spe sua frustratorum ea singularis hic adhibita Solennitas, ut ipse Rex peculiari scripto, rursusque Primas Regni idemque Archiepiscopus Gnesnensis, nomine reliquorum Episcoporum in Comitiam praesentium, una cum

H

Marc-

1650.

Mareschallo Nunciorum Terrestrium scripto simili, Diffidentibus de Juribus suis, proximè ANTE OMNIA confirmandis, caverent; Scripta illa Originalia, subscriptione manus Regiæ, & Primatialis &c. confirmata, in Archivo primum Cüstrinensi diu custodita, nunc Berolini servantur, Archivo Cüstrinensi rursus inferenda. Apographa verò ejus reperiuntur, tam in Metrica Regni, quam in Tabulis publicis sive Voluminibus Castrensibus Warfawientibus, & Wschowenfibus; unde Extractum Oblatæ est tenoris sequentis:

Actum in Castro Wschowensi Feria post Festum Sancti Martini Pontificis proxima, anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto.

Ad Officium & Acta presentia Castrensia Wschowensia personaliter veniens Magnificus Andreas in Ossowosien Ossowski Capitaneus Wschowensis, obtulit eidem Officio ad Actuandum & in Acta presentia ingrossandum Extractum Asssecurationis pro Parte Dissidentium in Regno & M. D. Lithuaniae, ex Actis Electoralibus Cüstrinensibus depromptum, tenoris talis: „Serenissimi Electoris Brandenburgici, Magdeburgi, Prussie, Julie, Clivie, Montium, Stetini, Pomeranie, Cassubiorum, Vandalorumque, nec non in Silesia, Crosne, Carnoviaeque Ducis &c. notum testatumque facimus, depositas esse nomine Evangelicorum Statuum Regni Poloniae, & M. D. Lithuaniae majoris Securitatis causa ad Archivum Electorale datas in Comitibus Reipublicæ Polonæ Generalibus, anno 1650. nomine omnium Ordinum datas, propriarumque: alteram Regiæ Majestatis Poloniae & Sueciæ: alteram verò Primatis Regni, Nuntiorumque Terrestrium Mareschalci Manuum Subscriptionibus firmatas Asssecurationes, cautumque à Nobis ipsamet Autographa, quousque à præmemoratis Statibus Regni repetita non fuerint, exactissimè servatum, Exemplaque eorundem authentica ad requisitionem cujuscuque extraditum iri. Est autem eorundem tenor qui sequitur: Asssecratio Dominis Evangelicis data, quæ in futuris Comitibus ANTE OMNIA approbari debet. Privilegia, Commissiones, Universalia, Mandata, & Interdicta, Exercitium Liberum Religionis Dissidentium in Religione Christiana tam in Bonis Nobilium, quam in Civitatibus & Oppidis, Confæderatione anni 1632. expressis (in quibus liberum Religionis Exercitium eadem Confæderatione concessum est) tollentia, aggravantia, vel impediencia, neque subscribemus, neque ex Cancellaria

cellariis nostris utriusque Gentis extradi permittemus. Et si quan- 1650.
do extradita essent, pro nullis & cassatis habebimus. Actiones omnes
Diffidentibus intentatas, ratione Religionis Christianæ ita judi-
cabitur, ut Pax Diffidentium in Religione & liberum eorum Re-
ligionis Exercitium inviolata maneat. In Civitatibus & Op-
pidis nostris, ad Jus Municipale, & ad Magistratus homines Dis-
sidentes in Religione Christiana ut admittantur, non impediemus;
neque eo nomine lata Interdicta ullum valorem habebunt. Salvis
Privilegiis Civitatum. Et prout Constitutio anni 1622. Decretis
omnia in vim Legis lata Pacem Diffidentium, Liberumque Exer-
citiuum Religionis turbantia, pro nullis irritisque declarat; ita
& Nos eadem pro Cassatis semper habere nosmet obligamus, neque
eorundem Executionem permittemus, neque contrarias Interpre-
tationes, cum Articulo Confœderationis de Dissidentibus pugnan-
tes concedemus; non obstantibus quibusvis Protestationibus in
contrarium factis, vel faciendis. Juramentum quoque Regum,
Henrici, Stephani, Sigismundi III., Wladislai IV., Pacta, Con-
venta, Pacemque Diffidentium confirmare promittimus, inclu-
dendo huic Paci omnes illos, qui sub antiquioribus post Augustum
Confœderationibus, Pacem Dissidentibus in Religione Christiana
confirmantibus, ejusdem Pacis participes fuerunt; Salvis Juri-
bus Ecclesiæ Romano-Catholicæ, & Ducatus Masoviæ, inte-
gra nihilominus in omnibus Dissidentium de Religione Chri-
stiana Pace & Securitate, ita prout in anterioribus Confœdera-
tionibus, & in novissimo Actu Electionis descriptum & declara-
tum est. Actum Warsavia in Comitibus Generalibus die 6. Januarii
1650. JOHANNES CASIMIRUS REX. Puncta, Do-
minis Dissidentibus data, que in futuris Comitibus Generalibus sex
septimanas duraturis, ante omnia debent approbari. Privile-
gia, Commissiones, (de verbo ad verbum consonat Scripto supe-
riori Regio usque ad finem ut non opus sit ea iterare.) Ma-
thias Lubienki, Archiepiscopus Gnesnensis, suo, & DD. Episco-
porum in Comitibus hisce presentium nomine. Boguslaus Comes
in Leszno, Generalis Majoris Poloniæ, Mareſchallus Equestris
Ordinis. Majoris Fidei evidentiorisque Testimonii gratia Pre-
sentes Sigillo Electorali munitas nomine omnium Præsides & Director
Collegii subscripsit. Dabantur in Arce Electorali Custrinensi, die
25. Nov. styl. Jul. 1658. Locus Sigilli Electoralis. In absentia Do-
mini Cancellarii subscripsit Wolfgangus Erasmus de Bornstedt.
Quem quidem Extractum modo præmisso præinfertum, Officium
præsens suscepit & Actis suis commotari fecit. Originale verò eidem

1650. *Magnifico offerenti restituit, de quo restituo Officium præsens quietavit quietatque præsentibus.*

(L.S.)

*Ex Actis Castrensibus Wscho-
wensibus Extractum.*

Klossowski.

§. 40.

1654.

Quandoquidem *Comitia Generalia* ejusdem anni 1650, item anni 1652, nec non an. 1653. binas intra Septimanas terminata fuerunt, negotio Religionis locus in illis non fuit. *Comitia* verò anni 1654, ad fuerum sex septimanarum spatium producta, quamvis quæ scriptis modo laudatis promissa fuerant, non præstarent, Spem tamen eorundem præstandorum publica Lege fecerunt, sub titulo: *Sepositio certi Scripti, ad proxima Comitia.*

Prætensionem Dissidentium in Religione Christiana, ratione certi Scripti, quandoquidem præsentibus Comitiiis, propter urgentissima Reipublicæ negotia, eidem satisfieri non potuit, ad proxima Comitia seponimus. Constit. p. 8.

§. 41.

1655.

Anno proximo coacta sunt *Warsawiam Comitia Generalia*, duas tantum hebdomadas duratura, quibus spes, prioribus facta, iisdem verbis iterata fuit:

Sepositio certi Scripti ad proxima Comitia.

Prætensionem Dissidentium in Religione Christiana ratione certi Scripti, quandoquidem præsentibus Comitiiis propter urgentissima Reipublicæ negotia eidem satisfieri non potuit, ad proxima sex septimanarum Comitia seponimus. Constit. p. 2. fin.

§. 42.

1658.

Secura ea sunt Anno 1658. d. 10. Julii, turbido Reipublicæ Statu, nec rebus Religionis tractandis opportuno, relatus tamen inter Leges est, sequens eorundem

RECESSUS.

Quandoquidem in præsentibus Comitiiis, omnibus *Palatinatum Desideriis, EXORBITANTIIS* &c. locus esse non potuit. Idcirco cuncta hæc ad proima B. C. D. *Comitia seponimus, atque ut Exorbitantiis hisce & Desideriis satisfieri queat, Comitia, sex septimanas duratura, Deo volente, anno proximo, ad summum intra Mensem Februarium, indicemus. Constit. Comit. p. 70.*

§. 43.

Inter has pro universo Regno Curas, in specie Paci
Religiosæ Provinciæ PRUSSICÆ, occasione *Pactorum*
tunc conclusorum, prospectum fuit.

PAGTA WELAVIENSIA

art. VIII. ita sonant:

Serenissimus Rex Poloniae, & Republica, pro se, & Successoribus suis promittunt, quod in Casu Devolutionis, nihil in præjudicium tam Augustano-Lutheranae, quam Augustano-Reformatae Religionis innovabunt, aut attentabunt.

PAGTA OLIVENSIA

art. II. §. 3. hoc modo:

Civitatibus Prussicæ Regalis, quæ in Possessione suæ Regiæ Majestatis Regniq; Sueciæ hoc bello fuerunt, manebunt iidem omnia Jura, Libertates & Privilegia, quibus sive in Ecclesiasticis, sive in Profanis potita sunt ante hoc Bellum; (Salvo libero uti ante Bellum viguit in prædictis Civitatibus Catholica & Evangelicæ Religionis exercitio); earumque Territoria, Magistratus, Communitates, Cives, Incolas & Subditos, S. R. Majestas Poloniae, eadem qua olim Clementia & Gratia Regia in posterum proficietur, fovabit, & tuebitur.

§. 44.

Novissimis tamen Comitibus, an: 1667. REX, datam
olim primis suis Comitibus Dissidentibus ASSECURA
TIONEM, Lege publica firmavit:

Scriptum quoddam certum, unum quidem manu nostra, alterum manu Reverendissimi Archiepiscopi Gnesnensis, & Generosi Marschalli Nunciorum Terrestrium, Subscriptum, & Ad's Metricæ Cancellariæ nostræ majoris, Regni, insertum, Lege præsentis, in toto approbamus. Constit. Comit. p. 4. sub tit. Approbatio Scripti, Metricæ Cancellariæ nostræ majoris, Regni, inserti.

§. 45.

Haecenus SECURITAS DISSIDENTIUM in
Polonia, tot Regum Juramentis, tot Legibus Publicis
firmata, Conniventia & promissæ Emendationis nimia
Dilatione luxabatur, abhinc LIBERTATIS RE-
STRICTIONE violentius quassanda, ac demum
infestarum Legum Sanctione convellenda.

1668.

Tristem ejus rei Epocham cumprimis ab *Interregno* post Abdicationem *Johannis Casimiri* repetere licebit. Cum enim Confœderationes hactenus omnes, simili Tenore Juribus Dissidentium cavissent, quæ post dictam Abdicationem an. 1668. facta est, non solum hunc de Dissidentibus Articulum (qui supra ad an. 1632. §. 27. & alibi videri potest) in nonnullis interpolavit, verum quoque in summum Libertatis Evangelicorum Præjudicium nova quædam eidem adjecit.

Namque 1mo.

Ubi antehac in Urbibus Regiis, Dissidentibus Ecclesiam publicam ibidem non habentibus, privatos intra Parietes, Devotionibus sacris operam dare turum & integrum erat; Nunc hæc Libertas ita restricta est, ut, sub prætextu,

Jurium Ducatus Masovia, que salva manere jubentur, Dominis Dissidentibus, peregrè ad Conventus publicos atque Judicia adventantibus, vel in aula Regia morantibus, concedatur quidem Facultas Devotiones privatas peragendi, sed exclusis plebejorum Servitoribus, sine Conventiculis, sine Concionibus, sine Cantionibus. &c. Confœd. Gener. p. 5.

2do.

Ubi præcedentes Confœderationes omnes & singulos, cujuscunque Conditionis homines, nullis, ne Judæis quidem exclusis, protegere promittunt; (vid. Volum. Const. p. 404. in med.) hæc præfens Confœderatio non solum *Arianos*, Lege publica proscriptos, sed etiam quosvis,

Apostatas à Fide Catholico-Romana, & Unitorum (Græcorum) abhinc transeuntes, simpliciter excludit, & decernit, ut Apostasie abhinc convicti, in foro fori exilio pleantur. ib. p. 6.

Quorum utrumque cum per se grave esset, abusu autem & odiosæ Legis laxissima Extensione, longè fieret gravissimum; nihilominus Vulnus hac Confœderatione Rei Evangelicæ inflictum, quæ eam post obitum Michaëlis & Johannis III. secutæ sunt, usque renovarunt. Hæc ipsa tamen, & quæ his similia turbatis temporibus irrepere, quoniam extra mentem Reipublicæ, contra Leges & Confœderationes antiquas sunt appo-

sita,

fiti, ideo LEGI politica, ÆTERNÆ, tot Confæderationibus & Regum Juramentis firmatæ & stabilitæ, præjudiciofa esse non possunt, quemadmodum etiam instantaneæ circa Subscriptiones plurimis Protestationibus sunt restricta. 1668.

§. 46.

Cæterum secuta est an. 1669. Electio MICHAELIS Regis, ubi PACTA CONVENTA, JURAMENTUM super Pacta Conventa, ROTA JURAMENTI in Coronatione præstiti, CONFIRMATIO GENERALIS JURIIUM, & quæ præterea huc pertinent, verbøtenus illis conformia sunt, quæ in Electionibus HENRICI & succedentium Regum supra vidimus, ut ea huc transcribere non sit opus. *Felices in Polonia Dissidentes, si Fides Publica ipsis protegendis sufficeret!* 1669.

Mox tamen ægre ipsis fecere Comitia subsecuta an. 1670. quibus novissimæ Confæderationis Generalis Rigor in Apostatas (quos vocant) iteratus fuit, his verbis:

Cumque Crimina in Divinam Majestatem commissa, calerem requirunt vindictam, utpote Arianiſmi, Sacrilegii Judaici, & cuiusvis Apostasie: Idcirco tales Cause quovis die & mense in judicium evocari & judicari debent, ante omnia. Const. 16. p. 23.

§. 47.

Mortuo MICHAELE, anno 1674. CONFOEDERATIO GENERALIS omnium Ordinum Reipublicæ inita fuit, quæ & BONA & MALA DISSIDENTIUM communia habet cum illa anni 1668. post Abdicationem Johannis Casimiri inita, ut de ea nihil hic ultra dici referat. 1674.

§. 48.

Successit JOHANNES III. ubi rursus PACTA CONVENTA, JURAMENTUM super ea, JURAMENTUM in Coronatione, CONFIRMATIO GENERALIS JURIIUM, præcedentibus ex affe respondent. Quippe in PACTIS CONVENTIS Formula ex præcedentibus retinetur:

Ut sit Pax inter Dissidentes de Religione Christiana, non obstantibus Protestationibus, Salvis Juribus Ecclesiæ Romano-Catholicæ.

1674. Et in CONFIRMATIONE GENERALI JURIS, pag. 8. clarius & difertius quam ab aliis Regibus factum fuerat (vid. supra §. 8.) Johannes III. Securitati Dissidentium cavet, his verbis:

Quod verò supra, hisce Literis, Privilegia, Libertates Ecclesiasticas, cum cæteris confirmaverimus, in Juramento Nostro Ecclesiasticas Catholicas Romanas nominaverimus, id nihil omnibus Ecclesiis Grecis & Privilegiis earundem obesse debet; imò eadem in suo robore conservamus, nec non & Articulo Juramenti huic, ne unquam derogare volumus: Quod videlicet Pacem & Tranquillitatem inter Dissidentes de Religione tuebimus, & manu tenebimus, quem inconcussè, firmiter, ac inviolabiliter, & cum effectu Nos observaturos promittimus ac spondemus.

§. 49.

1682. Neque verò Rex piissimus juxta & Sapientissimus se vel Jurisjurandi immemorem, vel justæ Dissidentium Causæ (quantum in ipso fuit) minus faventem deprehendi passus est. Etenim, (ur unicum hoc exempli gratia adducatur) cum an. 1682. Templum Evangelicorum *Vilnensè*, Legè publica & Decreto Regio munitum, à petulantibus Pacis Publicæ Turbatoribus, per tumultum eversum, Ædificia Parochialia sola æquata, Cadavera sepulchris ejeçta, omnis supellex Templi, inque eo Deposita magni pretii direpta essent, Rex Commissarios de Causa cognituros constituit his verbis Rege dignis:

Proinde Nos non tantum vigore Juris Jurandi Regii, quo Pacem inter Dissidentes tueri tenemur, verum etiam per Pietatem Christianam, que prout omnem Feritatem, ita multo magis Tyrannidem indignatur, Sinceritatibus & Fidelitatibus Vestrìs committimus, ut in eam rem inquiratis . . . reos adhibita etiam forti & armata manu comprehendatis . . . justitiam decisivè & definitivè administretis . . . ea in quibus exorbitatum in orbitam reducatis, & secundum Jura, Privilegia & Decreta, unicuique Immunitatem prestetis . . . Dab. Javoroviæ, A. D. 1682. Regni nostri IX.

JOHANNES REX.

Cumque Commissarii, quos inter Reverendiss. Episcopus Vilnensis, & Supremus Dux Exercitus Lith. Princeps Sapieha erant, Violatoribus debitas Pœnas, Templi verò, Scholæ, & Ædium Parochialium Restitutionem decrevissent, Rex istud eorum Decretum clementissimè ratihabuit. *Vilne die 22. April. A. D. 1688.*

§. 50.

§. 90.

1685.

Cumque occasione Legis in Arianos renovatæ, Evangelici tanquam Ariani coram Tribunalibus iniquissimè vexarentur, huic malo (post Statutum anni 1678. pag. 24. Tit. *O Prokuratorachs*.) etiam in Comitibus an. 1685. Lege publica obviatum fuit:

*Quandoquidem ultra mentem Constitutionis anni 1658. aliarumque subsequentiū, in Sectam Arianam sancitarum; Et contra Naturam Causarum in Tribunalibus Regni, ad Regestrum Arianiſmi, homines diuerſe Conditionis dicta Hereſi nullatenus iniquitati, PER ABUSUM aditentur & iudicentur: Idcirco malo huic occurrentes conſtituimus, ne ad hoc Regestrum Perſona aliqua trahatur in Cauſis quibusvis, præſertim Juris, Fundi, Adminiſtrationis Juſtitie, & aliis; Sed tantum, qui Profeſſione méré ſunt Ariani, Apoſtaſiæ, Judaïſmi, Sacrilegii, Violentiæ & Obſanguinolationis in Eccleſia vel Cœmeterio, rei, ac eorum Fautores & Complices: & id quidem ſub pena Evocationis Quingentarum Marcarum, & Nullitate Judicatorum & Condemnationum. vid. Conſtit. an. 1685. pag. 20. ſub tit. *Regeſtr. Aryanſki.**

§. 51.

1696.

Mortuo *Johanne III.* glor. mem. ſecuta eſt anno 1696. CONFOEDERATIO GENERALIS omnium Ordinum Reipublicæ, quæ ut omnia alia, ſic quæ Diffidentes ſpectant, breviter eſt complexa, à duabus præcedentibus hauð abludens:

Leges & Conſiderationes de Conſervanda inter Diſſidentes in Religionem firma Pace latas, imprimis verò Conſiderationem Warſawienſem anni 1674 in toto reſuſcipimus; quæ dicta uniuerſa Diſſidentibus inuolabiliter conſervabimus, Salvo Jure & Exceptis Ducatus Maſowienſis, nec non Religionis Græcæ, tam Unitæ quam Dis-Unitæ, in Corona, & in M. D. Lituaniæ exiſtentis: omneſque præteritorum Interregnorum Conſiderationes reſuſcipiendo, ſpondemus, quod circa Jura & Privilegia eas tuebimur & conſervabimus. Arianiſ vero & APOSTATIS, nec non Quakeris & Mennonitiſ Conſideratio iſthæc præſidio eſſe hauð debet.

§. 52.

Electus dein eſt in Regem AUGUSTUS II. quocum inita PACTA CONVENTA, quoad res Religionem Evangelicam ſpectantes in Eſſentialibus equidem cum Pactis Antecellorum conveniunt, in nonnullis tamen ab iis recedunt; tenore ſequenti:

K

Quan-

1696. Quandoquidem in Illustri hac Corona Polonica, Lituonica & Russica Nationum, Dominiorumque ad eas spectantium, non pauci dantur Dissidentes in Religione Christiana, caventes Antecessorum nostrorum exemplo, ne in posterum Seditiones quæpiam aut Tumultos ex Occasione Discordiæ & Litium in Religione oriantur; id, quod tam multis Confæderationibus Generalibus Warsawiensibus cautum est, nempe, in causa Religionis Christianæ Pacem inter Dissidentes in Religione Christiana conservari debere, id Nos, in toto, æternis temporibus præstabimus, & Nos præstituros esse spondemus, non obstantibus quibuscunque Protestationibus, contra Confæderationes istas factis, salvo per omnia Juribus Ecclesiæ Catholicæ Romanæ, & Exceptis Juribus Ducatus Masoviae & Livonia; integra manente omnibus in Religione Christiana Dissidentibus Pace & Securitate, ita prout ea res Legibus & Confæderationibus constituta & descripta est.

Hactenus Pacta præsentia sequuntur Pacta Johannis III. Cum verò hic Evangelici Jus ad Dignitates Senatorias urgerent, sequens Clausula, Superioribus immediatè cohærens, hic inserta fuit:

In distribuendis verò Dignitatibus & Sellis Senatoriis, nec non Capitaneatibus Judicialibus, continuum usum & antiquam Praxin à pia memoriae Johanne Casimiro, Michaële, Johanne III. Antecessoribus nostris Regibus Poloniæ, sacrosanctè observatam, Nos quoque punctualiter observare spondemus, exceptis Mennonistis, Anabaptistis, Quakeris, quibus Jura Dissidentibus in Religione Christiana servientia, præsidio esse non debent, imò verò omnes Leges & Statuta contra Arianos lata, in hoc reassumimus.

Clausula isthæc ambigua & anceps, prima fronte Evangelicis favere, ipsisque ad Dignitates Senatorias aditum pandere videtur, ab iisdem solos Mennonistas, Anabaptistas & Quakeros excipiens, quorum tamen nullus unquam tali Dignitate ornatus reperitur. Quia verò Regis hac in re Dispositio ad Praxin, (NB.) non Sigismundi Augusti, Henrici, Stephani, Sigismundi III, Vladislai, sub quibus Evangelici iis Dignitatibus gaudebant, verum novissimorum Johannis Casimiri, Michaëlis, Johannis III. sub quibus iisdem excluderentur, refringitur, ea Clausula utique in Præjudicium Evangelicorum conflata esse intelligitur.

§. 53.

JURAMENTUM Augusti II. in Coronatione præstitum, cum Juramenti Antecessorum ita ad verbum convenit, ut ejus hæc repetendi nulla sit necessitas.

§. 54.

His haftenus allegatis, Coronidis loco addenda est 1796.
 ASSECURATIO, quam Ecclesiae Romano-Catholicae eximio in Polonia Praefuli, Reverendissimo Episcopo *Posnaniensi* Justitia sua & Pietas novissime expressit, quamque is Diffidentibus in Religione dedit, non per turbas in Comitibus (quod alias criminantur) extortas, sed liberè, & quidem occasione eorum, quae ex relatione *Magnarum Personarum Senatorii & Equestris Ordinis* Illusterrimo Episcopo innotuerant. Assescuratio isthaec, uti quidem ad Acta Caesrentia *Posnaniensis* oblata, & ibidem obsignata fuit, ita habet :

Actum in Castro Posnaniensi, Feria Quinta in crastino Festi 1701.

SS. Petri & Pauli Apostolorum : Anno Domini 1701.

Ad Officium & Acta praesentia Caesrentia Posnaniensis personaliter veniens Magnif. Boguslaus Unrug, Subdapiferides Posnaniensis, Magnif. Georgii Unrug, Subdapiferi Posnaniensis &c. Filii, & Castri praesentis Vice-Notarius, obtulit eidem Officio ad abdicandum & Actis hisce ingrossandum Literas Illustrissimi & Reverendissimi Domini, Domini Nicolai Stanislai in Swieccice Swieccicki, Dei & Apostolicae Sedis gratia Episcopi Posnaniensis, infra scriptas, manu & sigillo ejus propriis subscriptas & obsignatas, pro parte Dissidentium in Religione inserviendo, sanas, salvas, & illesas, omnique suspicionis nota, prout ex iis apparebat, carentes, tenoris verborum sequentium :

„ *Nicolaus Stanislai in Swieccice Swieccicki, D. G. Episcopus*
 „ *Posnaniensis, Perillustribus & Reverendissimis, Officiali Generali,*
 „ *Judici surrogato ac Locum tenenti Officii nostri Consistorialis*
 „ *Posnaniensis, Fratribus nostris observandissimis, salutem in Do-*
 „ *mino. Ex relatione magnarum Personarum Senatorii & Eque-*
 „ *stris Ordinis Majoris Poloniae accepimus, qualiter Rn. Parochi*
 „ *& alii Rectores Ecclesiarum Dioecesis nostrae Posnaniensis diversos*
 „ *Nobiles, Terrigenas Regni, ac etiam Incolas, Cives & Oppidanos*
 „ *in Religione Dissidentes, partim ad Judicia Officii Nostri Posna-*
 „ *niensis, partim ad Judicia Tribunalis Regni, tum Caesrentia Capi-*
 „ *tanealia, pro diversis materiis, negotiis ac causis Religionem in-*
 „ *volventibus, citant & evocant, exindeque Pacem inter Catholi-*
 „ *cos & Dissidentes Legibus Regni firmatam, turbant. Nos igitur*
 „ *volentes omnes quascunque hinc inde extortas Lites ac Præten-*
 „ *siones, per nostram auctoritatem sopire & concludere, Fraternalibus*
 „ *Vestris praecipendum & imhibendum esse duximus, praecipimusque*

1701. „ & mandamus, quatenus Fraternalitates Vestrae à Cognitione Causarum quarumcunque & quacunque ratione & motu ad Officium nostrum Consistoriale Posnaniense per quoscunque Parochos & Beneficiatos Diocesis Posnaniensis Dissidentibus in Religione motarum & movendarum, supersedeant & quilibet Fraternalitatum Vestrarum supersedeat tantisper, donec in Persona nostra ad Ecclesiam nostram Cathedralam descenderimus & Deo dante venerimus. Quapropter motu nostro proprio omnes causas & actiones ad quacunque subsellia Secularia & Spiritualia per Clerum Dissidentibus institutas & intentatas, in iisdem iudiciis, pendentes indicissas, ad idem tempus supra prefixum suspendimus, & pro suspensis declaramus. Requirentes Fraternalitates vestras, quatenus presentem Voluntatem & Mandatum nostrum omnibus illis quorum interest legitime ad notitiam deduci curent. In quorum fidei dabantur Warszawa in Palatio nostro, hac die, nona Mensis Junii, anno Dni. 1701. Nicolaus Episcopus Posnaniensis, manu propria: Locus Sigilli ejusdem Illustrissimi Episcopi proprii. Cujus quidem Scripti Originale idem offerens ad se vicissim accepit, & de recepto Officium presens quietavit, quiet atque presentibus.

Ex Actis Castrensibus Posnaniensibus
Extractum.

Ex hæctenus deductis patet, esse Dissidentibus Poloniae sua Jura, dummodo Jurium Vindex esset atque Assertor.

Tantæ ergo Causæ, tamque solidis fundamentis innixæ, supremos Juris Justitiæque Auctores, Deum, Regem, Rempublicam, meritò confidimus haud defuturos.

Kr 5376
4

ULB Halle 3
001 586 777

VD18

1898. 803 ^B

[Verf.: Daniel Ernst Jablonski.]

JURA

&

LIBERTATES

Disfidentium

In,

Religione Christiana,

In

Regno Poloniae, & M. D. Lithuaniae,

Ex Legibus Regni

& aliis Monumentis authenticis,

excerpta,

Anno Christi 1708.

1910 7 22

BEROLINI,

Ex Typographia Regia.

HR 5346

4°

